

Utbildningsinspektion i Bräcke skola

Förskoleklass

Grundskola årskurserna 1–9

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Bräcke skola 8–9 maj 2007. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot tre huvudområden, nämligen skolans uppdrag att främja elevernas lärande, kunskapsuppdraget, att överföra grundläggande värden, demokratiuppdraget, samt rektors och personalens ansvarstagande för skolans målinriktning och myndighetsutövning och hur skolans uppföljningssystem fungerar för att säkra och förbättra kvaliteten i utbildningen. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen om cirka tre år.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapporering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Bräcke kommun och Bräcke skola, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolorna som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Bräcke skola intervjuades rektor, utvecklingsledare, personal i förskoleklass och årskurserna 2, 6 och 9, elever i årskurserna 6 och 9, elevvårdspersonal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte även lektioner i årskurs 2, 6 och 9 och verksamheten i förskoleklass. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan i utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av Bräcke skola

Bräcke skola	Antal elever
Skolbarnsomsorg	70
Förskoleklass	33
Grundskola	344
Obligatorisk särskola	1

Utbildningen vid Bräcke skola omfattar förskoleklass och årskurserna 1–9 samt integrerad skolbarnsomsorg.

I Bräcke skola finns en heltidsanställd rektor som ansvarar för skolbarnsomsorg, förskoleklass samt årskurserna 1–9. I skolans ledningsgrupp finns fem utvecklingsledare med olika tjänstgöringsgrad för uppdraget. Den pedagogiska personalen är indelad i arbetslag. Förskoleklassen utgör ett arbetslag och varje årskurs bildar årskursvisa arbetslag förutom i årskurserna 7–9 där personalen utgör ett gemensamt arbetslag. Eleverna är organiserade i årskursvisa klasser. I skolan finns även en grupp elever med utländsk bakgrund som nyligen anlänt till Sverige och som får undervisning i en så kallad förberedelseklass.

Elevvårdsteamet i skolan består av skolsköterska, specialpedagog, speciallärare, lärare för elever med utländsk bakgrund som nyligen anlänt till Sverige, kurator och rektorn.

Skolan ligger i Bräcke centralort, ett samhälle cirka sju mil söder om Östersund. Vid inspektionstillfället pågår renovering och ombyggnad av skolans lokaler. Årskurserna 7–9 har nyligen flyttat in i ombyggda lokaler i Folkets Hus som ligger i nära anslutning till skolans övriga tre byggnader. Skolan har en idrottshall, Gunder Hägghallen och en simhall inom skolområdet. Skolgården för förskoleklassen och årskurserna 1–6 erbjuder lekredskap och ytor för lek och spel. Många elever åker skolskjuts.

Bedömning

Sammantaget visar inspektionen att Bräcke skola bör kunna nå högre kunskapsresultat än vad de gör idag. Personalen är pedagogiskt utbildad och bedriver i huvudsak undervisning i de ämnen som de är utbildade för. Undervisningsgrupperna är relativt små och skolans arbete med mål att uppnå fungerar väl. Inspektörerna konstaterar dock att meritvärdet, andelen behöriga elever till nationella program i gymnasieskolan samt andelen elever som uppnått målen i alla ämnen har försämrats de senaste åren och ligger under riksgenomssnittet. Som ett led i att förbättra kunskapsresultaten bör skolan i högre grad arbeta efter mål att sträva mot i läroplanen och kursplanerna.

Kunskaper, utveckling och lärande

Inspektörerna bedömer att verksamheten i förskoleklassen är planerad utifrån läroplanens intentioner och eleverna ges förutsättningar att utvecklas i den riktning som målen för skolformen anger. Förskolans pedagogik med lek, skapande och barns eget utforskande präglar verksamheten.

Skolan har tydliggjort vad eleverna skall kunna i årskurserna 2, 5 och 9 utifrån kursplanernas mål i svenska, engelska och matematik. Mål att sträva mot som avser normer och värden i läroplanen är exemplifierade i form av minimikrav och benämnda sociala mål för årskurserna 5 och 9. Skolan använder diagnostiskt material i

språk-, läs- och skrivutveckling i årskurserna 5, 7 och 9. Elevernas kunskapsutveckling följs och tydliggörs i en elevmapp. Utvecklingssamtalen för de yngre eleverna tar främst upp arbetet i svenska och matematik och för de äldre eleverna bedöms samtliga ämnen. Pedagogerna arbetar medvetet med elevernas kunskapsutveckling och enligt inspektörerna får eleverna goda förutsättningar att utvecklas enligt mål att uppnå. Inspektörerna vill uppmärksamma skolan på att även arbeta med att tydliggöra mål att sträva mot som avser kunskaper i läroplanen och i kursplanerna. Förutom i svenska och matematik framträder inte någon systematisk utvärdering av de yngre elevernas kunskaper i förhållande till kursplanernas krav. Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra kunskapsuppföljningen i samtliga ämnen för de yngre eleverna.

Tabell 1: Resultat på nationella ämnesprov i årskurs 5

	Andel som uppnår målen i årskurs 5	
	2005	2006
Svenska	92	84
Engelska	92	82
Matematik	89	87

Källa: Skolans kvalitetsredovisning

Enligt de nationella ämnesproven i årskurs 5 år 2006 är resultaten något lägre än för år 2005. Skolan visar ungefär samma resultat på provet i matematik för båda åren.

Tabell 2: Resultatmått för elever i årskurs 9.

	Bräcke skola			Kommunen			Riket		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Meritvärde	197,1	187,4	188,6	208,1	200,0	200,7	206,9	206,3	206,8
- Flickor	207,8	190,3	189,7	219,4	206,8	224,1	218,1	217,3	218,3
- Pojkar	183,8	185,0	187,8	196,8	195,5	183,7	196,3	195,8	195,7
Andel (i procent) behöriga till nationellt program	93,5	87,5	85,4	91,3	85,4	87,3	89,6	89,2	89,5
- Flickor	100,0	88,9	94,4	96,8	85,4	95,7	91,1	90,7	90,7
- Pojkar	85,7	86,4	79,3	86,2	85,5	81,0	88,2	87,7	88,3
Andel elever som nått målen i alla ämnen	93,5	80,0	75,6	85,0	76,7	77,3	75,9	75,5	76,0

Källa: Skolverkets statistik

Tabell 2 visar att det genomsnittliga meritvärdet, andelen behöriga elever till nationella program i gymnasieskolan samt andelen elever som uppnått målen i alla ämnen har försämrats de senaste åren och ligger under riksgenomsnittet.

Tabell 3: Tabellen visar relationen mellan resultaten i nationella ämnesprov i årskurs 9 och slutförhållanden i samma ämnen år 2006. Totala antalet elever år 2006 var 41.

Ämnen	Andel elever som uppnått målen i det nationella provet år 2006	Andelen elever som i slutförhållendet uppnått målen år 2006
Svenska	94,9	92,5
Engelska	94,7	87,5
Matematik	60,0	92,5

Källa: Skolverkets statistik

I det nationella ämnesprovet i matematik i årskurs 9 har 40 procent av eleverna inte nått målen i provförhållendet och mer än hälften av eleverna är flickor. Inspektörerna konstaterar även att alla elever inte genomfört de nationella proven.

Elevernas resultat i slutförhållendet i matematik visar på betydligt högre resultat än elevernas resultat i det nationella ämnesprovet. Samma förskjutning gäller även för slutförhållenden i matematik år 2005 i relation till resultaten på det nationella provet. Slutförhållenden i engelska är lägre än resultaten på det nationella ämnesprovet. De senaste två åren når eleverna inte betygssteget mycket väl godkänd i de naturorienterande ämnena. Tidigare år visar att endast ett fåtal elever når det högsta betygssteget i de naturorienterande och samhällsorienterande ämnena. Enligt intervjuer varierar kunskapskraven beroende på lärare och ämnen. Skolans förklaring till att många elever nådde målen i matematik år 2006 är att resurser sattes in, lärarna ”jagade” eleverna och det fokuserades på att alla elever skulle nå godkänd nivå. Dessa insatser kan, enligt inspektörerna, innebära att utmaningar till högrepresterande elever inte hinns med. Inspektörerna bedömer att skolan måste ytterligare analysera resultaten, relatera till skolans metoder och arbetssätt samt till sitt arbete med bedömning och betygssättning. Jämförelser mellan skolor och mellan lärare i hela grundskolan bör också finnas med i diskussioner avseende bedömning och betygssättning.

Under skolans så kallade utvecklingstid och under elevens val samt inom olika ämnen ges eleverna möjlighet att påverka undervisningens innehåll och arbetssätt. En förutsättning för att eleverna skall kunna vara med och utöva inflytande över undervisningen är att de har kunskap om målen. I huvudsak utgår lärandet vid skolan från kursplanerna och eleverna visar en medvetenhet om vad de minst skall kunna. Inspektörerna bedömer dock att skolan i högre grad bör arbeta för att göra eleverna mer medvetna om mål att sträva mot i läroplanen och kursplanerna. Skolan bör även anpassa undervisningen och ge eleverna utmaningar så att deras kunskapsresultat förbättras. I klassråd, matråd och mentorsgrupper ges eleverna möjlighet att arbeta i demokratiska former. Eleverna uppger emellertid att det tar lång tid innan de ser resultat av sitt inflytande. För skolan som helhet finns vid inspektionstillfället inte något samverkansorgan för eleverna. Skolan bör därför förbättra elevernas möjligheter att arbeta i demokratiska former.

Alla elever har en individuell utvecklingsplan. Inspektionen visar att deras kvalitet varierar. Planerna liknar skolans åtgärdsprogram och har i liten grad koppling till kursplanerna. Den individuella utvecklingsplanen skall vara framåtsyftande och ha sin utgångspunkt i mål att sträva mot i läroplanen och i kursplanerna. Skolan bör i högre grad se till att de individuella utvecklingsplanerna innehåller beskrivningar av vilka insatser som behövs för att eleven skall nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Undervisningen skall anpassas efter varje elevs behov och förutsättningar. Vidare skall skolan, i ämnena, inte enbart arbeta för att nå målen för godkänd utan också arbeta för att utmana eleverna att nå högre måluppfyllelse i ämnet. Vid inspektio-

nen framkommer samstämmiga uppgifter om att personalen och ledningen fokuserar sitt arbete på att eleverna skall nå godkänd nivå i de olika ämnena. Inspektörerna bedömer att skolan bör se över arbetssätt och arbetsformer så att de anpassas efter samtliga elevers behov och förutsättningar.

Bräcke skola har rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Elevvårds-teamet genomför regelbundna möten och ger förslag på olika åtgärder på individ-, grupp-och/eller organisationsnivå. Kartläggningar och förändringar i lärandemiljön för eleverna sker i viss omfattning och genomförs med stöd av specialpedagogen som har stor legitimitet i verksamheten. Rektorn och specialpedagogen följer, tillsammans med lärarna, återkommande upp samtliga elevers behov. Åtgärdsprogram upprättas för elever i behov av särskilt stöd och enligt intervjuer har åtgärdsprogrammen blivit ett tydligt verktyg för personalen. Inspektörerna bedömer dock att kvaliteten på åtgärdsprogrammen ytterligare kan förbättras så att målen blir lättare att utvärdera.

Skolan genomför undervisning för elever med utländsk bakgrund som nyligen anlänt till Sverige. Eleverna har det mesta av sin undervisning i den så kallade förberedelseklassen men utifrån sina individuella förutsättningar deltar eleverna även inom ordinarie klassundervisning, framför allt i praktiska ämnen. För eleverna görs avvikelser från timplanen men några beslut om anpassad studiegång framkommer inte vid inspektionstillfället. Eleverna får undervisning i svenska som andra språk och i modersmålet men någon studiehandledning erbjuds inte. Inspektörerna vill betona att elever med annat modersmål än svenska också har rätt till studiehandledning. Inspektörerna bedömer att skolan behöver ta ansvar för att de elever som har rätt till ovanstående får information om rätten till studiehandledning på modersmålet och att beslut om anpassad studiegång fattas.

Normer och värden

Inspektionen visar att värdegrundsarbetet fungerar bra vid skolan. Skolan präglas av en trivsamt stämning mellan elever och mellan elever och vuxna. Alla elever är kända och blir sedda av personalen. Skolan har utarbetade ordningsregler som eleverna varit delaktiga i att utforma. Vid inspektionen framkommer att det förekommit kränkande behandling vid några tillfällen. Personal, elever och föräldrar uppger att när detta uppstår agerar skolan direkt och kontaktar föräldrarna. Vid skolan finns en arbetsgång för att upptäcka, utreda och vidta åtgärder vid kränkande behandling. Dokumentation av kränkande behandling ifylls på en särskild blankett som lämnas till rektorn. Skolan genomför, med stöd av kurator och dramapedagog, en rad olika förebyggande insatser i det dagliga arbetet. Exempelvis har eleverna utbildats i medling. I skolans likabehandlingsplan anges att alla i skolan har ett ansvar i arbetet och att arbetslaget avgör vem som utreder och följer upp när en kränkande behandling inträffar. Inspektörerna konstaterar att eleverna är delaktiga i det förebyggande och åtgärdande arbetet, men inte i framtagandet av likabehandlingsplanen. Den 15 oktober 2006 trädde nya bestämmelser i kraft som innebär att likabehandlingsplanen skall upprättas, följas upp och ses över under medverkan av barnen eller eleverna vid den verksamhet för vilken planen gäller. Utformningen och omfattningen av barnens eller elevernas deltagande skall anpassas efter deras ålder och mognad. Inspektörerna bedömer att eleverna även skall medverka i utformningen av likabehandlingsplanen.

Styrning och kvalitetsarbete

Personalen har i huvudsak pedagogisk utbildning och lärartätheten för skolan ligger över riksgenomsnittet. Det förekommer dock att lärare undervisar i ämnen som de inte har utbildning för. Rektorn har genomgått den statliga rektorsutbildningen.

Kompetensutveckling genomförs men möjligheten att tillgodose kompetensutveckling utifrån skolans, arbetslagens och individuella behov har minskat. Inspektörerna konstaterar att kompetensutvecklingen inte alltid är anpassad utifrån vad som framkommit genom skolans kvalitetsarbete.

Rektorn för Bräcke skola ansvarar för förskoleklass, årskurserna 1–9 i grundskolan samt skolbarnsomsorg. Inspektörerna konstaterar att samverkan inom arbetslagen fungerar väl men att det förekommer begränsat samarbete mellan arbetslagen i ett F–9- perspektiv. Skolan bör därför, som ett led i att förbättra undervisningens kvalitet och därmed förbättra kunskapsresultaten, använda skolans möjlighet till samverkan för att stödja elevernas långsiktiga lärande.

Rektorn är enligt läroplanen pedagogisk ledare och chef för skolans personal. Det är också rektorn som ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, till målen i skolplanen och till skolans arbetsplan. I sin ledningsgrupp i skolan, har rektorn fem utvecklingsledare vars främsta uppgift är att leda och utveckla den pedagogiska verksamheten. Inspektionen visar att ansvarsfördelningen mellan rektorn och utvecklingsledarna är otydlig. Inspektörerna bedömer att rektorn bör tydliggöra sitt pedagogiska ansvar för skolans resultatuppföljning och utveckling.

Varje skola skall ha en arbetsplan som anger hur skolan skall arbeta mot de nationella målen. Arbetsplanen skall utvärderas varje år och ligga till grund för kvalitetsredovisningen. Vid inspektionstillfället hade skolan inte någon aktuell arbetsplan. Varje skola skall även upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Kvalitetsredovisningen skall även innehålla en bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och vilka åtgärder skolan avser att vidta för att öka måluppfyllelsen. Skolans kvalitetsredovisning redovisar endast elevernas måluppfyllelse i årskurs 9. I vilken utsträckning de nationella målen har förverkligats i grundskolans lägre årskurser eller vilka åtgärder som skall vidtas för att öka måluppfyllelsen går inte att utläsa. Inspektörerna bedömer att skolans kvalitetsredovisning inte uppfyller författningarnas krav.

Inspektionen visar att eleverna vid Bräcke skola överlag har god tillgång till utbildning. Skolan har förutsättningar att genomföra undervisning i samtliga ämnen och eleverna ges i huvudsak goda valmöjligheter. Skolan har också relativt små undervisningsgrupper som ger förutsättningar att tillgodose alla elevers behov. Inom ramen för språkvalet i årskurs 6 har eleverna möjlighet att välja spanska, tyska samt engelska och svenska. Eleverna erbjuds inte svenska och engelska som separata språk utan de måste välja båda och undervisningen genomförs i båda språken. Inspektörerna bedömer att skolan måste säkerställa att eleverna har möjlighet att välja endast ett av språken svenska eller engelska inom ramen för språkvalet.

Som tidigare nämnts pågår ombyggnad av skolans lokaler och meningen är att lokalerna skall bli anpassade för den pedagogiska verksamheten på ett ändamålsenligt sätt. Lokalerna i årskurserna 7–9 är nyrenoverade och för årskurserna 1–6 bedrivs undervisning i gamla byggnader i väntan på renoverade lokaler. Skolbarnsomsorgen och förskoleklassen har sin verksamhet i en egen byggnad. Elevgruppen är stor främst inom skolbarnsomsorgen och utrymmena är begränsade. Inspektörerna

konstaterar att för den pedagogiska verksamhet som bedrivs kan behov finnas av mer ändamålsenliga lokaler. Utemiljön erbjuder ytor för lek och spel. Tillgången och kvaliteten på läromedel kan förbättras och främst elevernas användning av datorer för kunskapssökande.

Vidare bör former för samarbete mellan skolan och hemmen utvecklas så att föräldrarnas tillgång till delaktighet och information ökar. Föräldrar får genom utvecklingssamtal kunskap om sitt eget barns utveckling och genom fortlöpande information av läraren kunskap om sitt eget barns situation. Former för delaktighet och för information om skolans mål, sätt att arbeta och olika valalternativ bör emellertid förbättras.

Brister som måste åtgärdas och förbättringsbehov

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolan gör ingen systematisk uppföljning, utvärdering och analys av elevernas kunskapsresultat i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (2 kap. 6 § grundskoleförordningen samt avsnitt 2.8 i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolan saknar en kvalitetsredovisning som innehåller en bedömning av i vilken utsträckning skolan har förverkligat de nationella målen för utbildningen (3 och 4 §§ förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Eleverna har inte möjlighet att välja endast ett av språken engelska eller svenska inom ramen för språkvalet (2 kap. 18 § grundskoleförordningen).
- Skolan uppfyller inte författningens krav på delaktighet vid upprättandet av lika-behandlingsplan (2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med en likabehandlingsplan).
- Studiehandledning på modersmålet erbjuds inte i skolan (5 kap. 2 § grundskoleförordningen).
- Skolan har inte någon aktuell arbetsplan (2 kap. 23 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Skolan bör ytterligare analysera resultaten och relatera till skolans metoder och arbetssätt.
- Arbetet med bedömning och betygssättning bör förbättras.
- Elevernas arbete i demokratiska former bör förbättras.
- Samverkansformer mellan hem och skola bör förbättras.
- Kvaliteten på skolans individuella utvecklingsplaner bör förbättras.
- Rektorn bör tydliggöra sitt pedagogiska ledningsansvar.
- Kvalitetsarbetet bör förbättras.
- Den pedagogiska samverkan bör förbättras inom skolan för att stödja elevernas långsiktiga lärande.

- Elevernas användning av datorer för sitt kunskapssökande bör förbättras.

2007-09-26 Umeå

Solweig Bäckman

Marita Björkman